

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
38

RYNEK MLEKA

stan i perspektywy

ISSN 1231-2673

ANALIZY
RYNKOWE

KWIECIEŃ 2010

Analizy są finansowane przez
AGENCJĘ RYNKU ROLNEGO
oraz
INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne – *Tadeusz Chrościcki*
  - II. Produkcja mleka – *J. Seremak-Bulge*
  - III. Przetwórstwo mleka – *Z. Smoleński*
  - IV. Spożycie mleka i jego przetworów – *K. Świetlik*
  - V. Handel zagraniczny mlekiem i jego przetworami – *P. Szajner*
  - VI. Interwencja na rynku mleka – *J. Sych-Winiarek*
  - VII. Ceny – *J. Seremak-Bulge, K. Świetlik*
- Aneks

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – doc. dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge, tel.: (0-22) 505-46-66

AUTORZY:

doc. dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge

• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (0-22) 505-46-66

dr Krystyna Świetlik

• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (0-22) 505-47-07

dr inż. Piotr Szajner

• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (0-22) 505-47-19

prof. dr hab. Zygmunt Smoleński

• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (0-22) 826-75-53

mgr Joanna Sych-Winiarek

• ARR • Warszawa
Tel.: (0-22) 661-78-75

mgr inż. Teresa Zdziarska

• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (0-22) 505-44-40

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 20.04.2010 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Bogumiła Kasperowicz, Jan Małkowski, Jadwiga Seremak-Bulge, Iwona Szczepaniak,
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący), Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w październiku 2010 r.

Negatywne skutki kryzysu gospodarczego na rynku krajowym ujawniły się w 2009 r. z pewnym opóźnieniem. W tym czasie światowy rynek mleka stopniowo powracał do równowagi i pod koniec analizowanego roku koniunktura zaczęła się wyraźnie poprawiać.

Przez cały 2009 r. stopa redukcji pogłowia przekraczała 4%, a liczba krów mlecznych w grudniu zmalała do 2585 tys. sztuk. Ograniczaniu pogłowia krów mlecznych towarzyszył wzrost liczby krów pozostałych (o 24%), szybkie zmniejszanie liczby producentów i dostawców mleka (o ok. 10%) oraz rosnące zainteresowanie kontrolą użyteczności zwierząt. Wskazuje to na kontynuację procesów restrukturyzacji i koncentracji produkcji mleka, co prowadzi do przyspieszenia wzrostu wydajności krów. Wydajność krów mlecznych przekroczyła 4700 kg mleka i z nadwyżką skompensowała ubytek pogłowia. W rezultacie produkcja mleka nieznacznie przekroczyła poziom z 2008 r. i wyniosła 12084 mln l (12447 mln kg).

Stabilizacji produkcji mleka towarzyszył prawie 2% wzrost sprzedaży, kosztem ograniczenia zużycia mleka w gospodarstwach rolnych. Zwiększony został wyłącznie skup mleka przez przemysł mleczarski (o 3,3%), zmalała natomiast sprzedaż bezpośrednia oraz skup przez pozostałe podmioty.

Zwiększony skup i przerób mleka pozwolił na zwiększenie produkcji przede wszystkim produktów świeżych, a więc jogurtów (o prawie 20%), mleka spożywczego (o 6,7%), lodów (o ponad 4%), mleka skondensowanego (o 4%) oraz proszku serwatkowego (o 1%). Zmalała natomiast produkcja mleka w proszku zarówno pełnego (o 31%) jak i chudego (o prawie 17%), masła

(o 4%), śmietany (o ponad 7%) oraz serów podpuszczkowych (o ponad 2%). Prawie nie zmieniła się produkcja serów i serków twarogowych oraz serów topionych.

Krajowy rynek mleka w 2009 r. daleki był od stabilizacji, na co wskazuje spadek cen średniorocznych, przy wysokiej miesięcznej dynamice cen, silnie zróżnicowanej na poszczególnych poziomach rynku. Średnioroczne ceny skupu mleka zmalały w 2009 r. o 12,3%, ceny zbytu przeciętnie o 4,4%, a ceny detaliczne o 2,6%. W wyniku znaczącego wzrostu cen w czwartym kwartale, w grudniu 2009 r., w porównaniu z grudniem roku poprzedniego, ceny skupu mleka były wyższe o 18%, ceny zbytu przetworów mlecznych średnio o 8%, a ceny detaliczne o 0,7%.

Mimo zwiększonego przerobu mleka, wartość sprzedaży przemysłu mleczarskiego utrzymała się na ubiegłorocznym poziomie w wyniku spadku cen zbytu. Wyraźnie poprawiła się kondycja finansowa zarówno mleczarni zajmujących się przetwórstwem mleka i produkcją serów jak i producentów lodów pod wpływem obniżki kosztów produkcji, w tym przede wszystkim kosztów surowcowych.

Po raz pierwszy od akcesji wyraźnie pogorszyły się wyniki handlu zagranicznego sektora mleczarskiego. Pod wpływem ok. 10% spadku wolumenu eksportu i uzyskania niższych o 16% cen transakcyjnych, przy większym o 15% imporcie dodatnie saldo handlu zagranicznego zmalało o 29% do 634 mln EUR. Silna dewaluacja złotego, w stosunku do EUR i USD jaka nastąpiła zwłaszcza w pierwszej połowie 2009 r. spowodowała, że spadek wartości eksportu w walucie krajowej wyniósł tylko 4,5%.

Mimo spowolnienia tempa wzrostu dochodów ludności, bilansowe spożycie mleka i masła wzrosło w 2009 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odpowiednio o 3,3% i 2,3% do poziomu 188 l i 4,4 kg w przeliczeniu na mieszkańca, pod wpływem relatywnego potaniaenia produktów mleczarskich.

Trudna sytuacja na rynku mleka oraz rezygnacja z ograniczania wielkości zakupów interwencyjnych w postaci limitów i wyjątkowe wydłużenie okresu zakupów interwencyjnych masła i OMP oraz stosowania programu dopłat do prywatnego przechowywania masła, a także okresowe przywrócenie subwencji eksportowych spowodowały zwiększenie wydatków ARR na regulację rynku mleka z ok. 164 do ponad 433 mln zł.

W 2010 r. sytuacja na rynku mleka również będzie trudna, do czego przyczyni się przede wszystkim malejąca opłacalność handlu zagranicznego. Postępująca, wraz z wychodzeniem z kryzysu gospodarczego, aprecjacja złotego może doprowadzić do dalszego pogorszenia wyników handlu zagranicznego przetworami mlecznymi, mimo dobrej koniunktury na światowym rynku. Wobec dużego udziału eksportu w wartości sprzedaży przemysłu mleczarskiego, prawdopodobne jest więc pogorszenie sytuacji finansowej mleczarni. Przy spodziewanym niskim tempie wzrostu dochodów ludności, możliwy będzie także spadek spożycia masła, przy stabilizacji spożycia nabiału. W tej sytuacji oczekiwany 10% wzrost cen płacanych rolnikom może być zbyt mały, aby nie dopuścić do ograniczenia produkcji mleka. W 2010 r. prawdopodobny jest więc ok. 2% spadek produkcji i sprzedaży mleka.

SUMMARY

The negative impact of the economic crisis on the domestic market, became evident in 2009 with some delay. In that time, the global dairy market gradually stabilised, and by the end of the assessed year, the economic situation started improving significantly.

Throughout 2009 the headage reduction rate exceeded 4%, and the number of dairy cows in December fell to 2585 thousand. The reduction of dairy cow headage was accompanied by rising numbers of other cows (by 24%), rapidly diminishing of producers and milk suppliers (by ca 10%), and increasing interest in monitoring the productivity of animals. Which points to continuing processes of restructuring and concentration of milk production, leading to accelerated rise of cow milk productivity. Productivity of dairy cows exceeded 4700 kilograms of milk, compensating decreased headage with a surplus. Consequently, milk production slightly surpassed the 2008 level, reaching 12084 million l (12447 million kg).

Stabilising dairy production was accompanied by a nearly 2% rise of sales, due to falling milk consumption in agricultural farms. Milk purchases only increased by the dairy industry (by 3.3%), while direct sales and purchases by other entities decreased.

Higher purchases and processing of milk enabled to boost production of mainly fresh products, specifically yoghurts (by almost 20%), consumer milk (by 6.7%), ice cream (by over 4%), condensated milk (by 4%) and whey powder (by 1%). While the production of milk powder decreased of both whole (by 31%) and skim (by

nearly 17%), as well as of butter (by 4%), smetana (heavy sour cream, by over 7%) and rennet cheese (by over 2%). The production of cottage cheese and processed cheese remained almost unaltered.

The domestic dairy market was far from stable in 2009, which is evident by lower yearly average prices at a dynamic trend in monthly prices, strongly diversified on individual market levels. Yearly average milk purchase prices decreased in 2009 by 12.3%, sales prices by 4.4% on average, and retail prices by 2.6%. As a result of significant growth of prices in the 4Q, in December 2009 as compared to the previous December milk purchase prices were higher by 18%, sales prices of processed dairy products as well by 8% on average, retail prices by 0.7%.

Despite increased milk processing, sales value achieved by the dairy industry remained on last year's level, due to falling sales prices. The financial situation of dairies processing milk and producing cheese, and of ice cream producers as well, has significantly improved thanks to lower production costs, primarily less costly prime materials.

For the first time after accession, the results in the dairy sector's foreign trade have markedly deteriorated. Due to ca 10% decrease of exports and achieved transaction prices lower by 16%, at imports higher by 15%, the surplus in foreign trade diminished by 29% to EUR 634 million. The heavy devaluation of the Polish zloty against EUR and USD especially in the first half of 2009, reduced the decrease of exports in domestic currency to only 4.5%.

Despite slower increase of personal income, balance sheet consumption of milk and butter rose in 2009 against the previous year, respectively by 3.3% and 2.3% to the levels of 188 litres and 4.4 kg per inhabitant, due to relatively cheaper dairy products.

The difficult situation on the dairy market, and the resigning from reducing the volumes of intervention purchases by restrictions, plus the exceptional extending of the periods of intervention purchases of butter and skimmed powder milk, in addition to applying a subsidy programme for private-owned butter storage, and periodical restating of export subsidies, have pushed expenditures of the Agricultural Market Agency up from ca 164, to over 433 million PLN (for dairy market regulations).

In 2010 the situation on the dairy market will continue being difficult, mainly due to the falling profitability of foreign trade. Progressive appreciation of the Polish zloty, that accompanies the economic recovery after the crisis, may lead to further deteriorating results in foreign trading in dairy processed products, despite the good situation on the global market. Provided a large share of exports in sales of the dairy industry, worsening financial situation of dairies is therefore likely. At expected slow pace of personal income growth, also falling consumption of butter may be anticipated, at stabilising consumption of dairy products overall. Thus, the expected 10% rise in prices paid to farmers, may not be sufficient to prevent milk production from decreasing. Hence the probable ca 2% decrease in milk production and sales in 2010.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukaza się:

1. Rynek ryb (13) • maj 2010,
2. Rynek zbóż (38) • maj 2010,
3. Rynek mięsa (38) • maj 2010,
4. Rynek drobiu i jaj (37) • czerwiec 2010,
5. Rynek rzepaku (37) • czerwiec 2010,
6. Rynek owoców i warzyw (36) • czerwiec 2010,
7. Rynek cukru (37) • czerwiec 2010,
8. Rynek pasz (28) • wrzesień 2010,
9. Rynek mięsa (39) • wrzesień 2010,
10. Rynek drobiu i jaj (38) • październik 2010,
11. Rynek mleka (39) • październik 2010,
12. Rynek zbóż (39) • październik 2010,
13. Rynek ziemniaka (37) • październik 2010,
14. Rynek rzepaku (38) • październik 2010.

SZYBKO! TANIO! PROFESJONALNIE !

Proponujemy Państwu:

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Usługi drukarskie:

- czasopisma
- książki
- ulotki
- katalogi
- albumy
- wizytówki
- materiały szkoleniowe
- materiały konferencyjne
- druki samokopiujące etc.

Usługi intrologatorskie:

- oprawa spiralna
- oprawa zeszytowa
- oprawa bezszwowa
- foldery/broszury
- inne usługi

Nasze usługi wykonujemy bazując na najlepszej dostępnej technologii. Począwszy od formy przesłania wszystkich materiałów drogą elektroniczną (FTP), poprzez obróbkę DTP, druk cyfrowy na OCE VarioPrint 2100 oraz OCE CS 250, kończąc na mnogości usług intrologatorskich.

Próby wydruku na różnych gatunkach papierów i folii dostępne są w Dziale Wydawnictw Instytutu, ul. Świętokrzyska 20.

Ceny na zamówienia obliczane są na podstawie kalkulacji wstępnej. Jeśli mają Państwo pytania dotyczące naszych usług, bądź cen, prosimy o kontakt.

Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB:

tel. (022) 50 54 520

(022) 50 54 685

fax (022) 50 54 636

e-mail: dw@ierigz.waw.pl

slipski@ierigz.waw.pl

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2010 roku wynosi 40 zł.

Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa, tel.: (0-22) 505-46-85, faks: 505-46-36

e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>